

УДК 130.122: 37.013

DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i36.1110>**І. С. Карпань**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1921-5373>

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР

ОСВІТНІ РЕФОРМИ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗАСАД ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Найважливішою передумовою забезпечення сталого розвитку суспільства є освіта, оскільки на всіх рівнях становлення концепції сталого розвитку (усвідомлення потреби в ній, визначення базових ідей, діяльність з їх реалізації тощо) найбільш важливою складовою є освітнє забезпечення через формування відповідних цінностей та здатностей до практичної діяльності людей. А в найбільш широкому плані трансформація освіти у ефективний інструмент розвитку суспільства і є вирішення завдань становлення освіти для сталого розвитку. На сьогодні модернізаційні процеси у процесі реалізації Концепції нової української школи, темпи та глибина здійснюваних перетворень далеко не повною мірою відповідають завданням використання освіти для переходу на засади сталого розвитку. І це слід розглядати як одну з фундаментальних проблем здійснення актуальних освітніх реформ. Адже саме забезпечення сталого розвитку суспільства у будь-якому вимірі розглядається сьогодні в якості найважливішого завдання. Якісна освіта, вказує вітчизняні дослідники Ю. Гаращук та В. Куценко, на яку орієнтуються сьогодні системні галузеві реформи, має стати механізмом забезпечення на рівні кожної особистості та соціуму ставлення, мотивації, поведінки та стилю життя, необхідних для сталого майбутнього [1, с. 42].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми теоретико-методологічного обґрунтування освіти для сталого розвитку розглядаються у роботах Б. Братаніча, Ю. Гаращук, В. Куценка, Ю. Корсака, Г. Костроміної, В. Огнев'юка, С. Стерлінга та інших вітчизняних і зарубіжних фахівців. У наявних наукових розвідках основна увага звертається на проблемах інституціоналізації базових концептів філософського знання у межах теоретичних настанов освіти для сталого розвитку. Разом з тим на периферії досліджень виявляється проблематика трансляції освітою для сталого розвитку настанов сучасної філософії освіти у практику вітчизняних освітніх реформ.

Мета дослідження. Обґрунтування освіти для сталого розвитку в якості транслятора найбільш продуктивних ідей сучасної філософії освіти у зміст вітчизняних освітніх реформ.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з системотворюючого розуміння ролі освіти для сталого розвитку в сучасних галузевих реформах, останні мають орієнтуватися на наступні настанови: відповідність освітньої діяльності потребам соціально-економічного розвитку суспільства у контексті завдань сталого розвитку; максимізація інтелектуального розвитку кожної особистості з виходом на вирішення завдання формування здатності самостійної когнітивної діяльності; становлення системи цінностей, орієнтованих на сталий розвиток; забезпечення синтезу екологічної культури й та традиційних гуманістичних цінностей. Аналізуючи вказані напрями освітніх реформ, слід констатувати їх цивілізаційно-соціальну детермінованість системними завданнями становлення суспільства сталого розвитку в Україні. Разом з тим важливим є і елемент випереджального розвитку освіти у межах парадигми нової української школи як інноваційного та ініціюючого елемента становлення суспільства сталого розвитку, свого роду механізму атракції майбутнього соціального устрою через цінності та мотиви діяльності людей.

Слід погодитися з вітчизняним фахівцем Ю. Корсаком, що саме через освіту для сталого розвитку модель реформування вітчизняної освіти наповнюється якісними характеристиками сталого суспільства майбутнього [2, с. 8]. Це суспільство вимагає від освіти формування інтелектуально, емоційно та ціннісно розвиненої особистості, яка здатна до самоосвіти протягом усього життя, самовдосконалення, саморозвитку та самоактуалізації. Виходячи з цього, мають формуватися і нові вимоги до освіти у межах нинішніх освітніх реформ. Йдеться про дві глобальні цілі: по-перше, це формування у підростаючого покоління розуміння напрямів та ресурсів переходу на коеволуційні механізми соціального розвитку; по-друге, надання молодим людям навичок та вмінь щодо практичної діяльності в оновленні власного буття та соціального оточення у контексті завдань сталого розвитку. Тому, говорячи про вплив освіти для сталого розвитку на сучасні освітні реформи, потрібно акцентувати, що цей процес ніяк не можна зводити до екологічної чи еколого-економічної проблематики. Йдеться про становлення інноваційної особистості, здатної

до ефективної соціальної мобілізації для вирішення проблем як суспільства загалом, так і проблем свого безпосереднього соціального середовища. А це можливо здійснити лише у процесі комплексної освітньо-інтелектуальної, освітньо-ціннісної та освітньо-діяльнісної модернізації на всіх рівнях освітньої системи.

У філософсько-освітньому вимірі соціальний вимір концепції сталого розвитку слід інтерпретувати насамперед як людський (гуманітарний) вимір сталого розвитку, який виражається у нових ціннісних, психологічних, соціокультурних характеристиках, які найбільш виразно проявляються в освітній діяльності. Саме освіта концентрує увагу не на економічно-екологічній проблематиці, а на чинниках становлення нового покоління. У цьому сенсі, справедливо вказує вітчизняна дослідниця Л. Рижак, сталий розвиток проявляється як функція та одночасно інструмент становлення інноваційної людини у цілком конкретних репрезентаціях освітньо-виховного розвитку, становлення динамічного та інноваційного мислення, громадянського становлення, фізичного й духовного здоров'я, заангажованості в соціальних змінах, тощо [5, с. 319].

Безумовно, інноваційна освіта для сталого розвитку вимагає фундаментального філософського осмислення власного змісту та соціального призначення. Адже концепти та цінності, мотиви і форми самосвідомості, картина світу і поведінкові установки, особистісні сенси життєдіяльності та спосіб життя – все це перед тим як стати цілями та змістом інноваційної освіти для сталого розвитку у бути репрезентованим у педагогічних технологіях і навчальному процесі – має отримати надійне філософське обґрунтування у контексті інтегрування екологічних та гуманістичних цінностей та ноосферної картини світу. І від надійності філософсько-світоглядного фундаменту конкретних напрямів становлення освіти для сталого розвитку залежить успішність її інтегрування у соціально-освітній простір, її вплив на соціокультурний розвиток і більш узагальнено – на формування передумов становлення суспільства сталого розвитку.

Лише опираючись на надійне філософське підґрунтя освіта для сталого розвитку може забезпечувати сплановані у межах концепції нової української школи модернізаційні трансформації змісту освіти та навчального процесу, завдяки яким вітчизняна освіта набуває здатності формування у підростаючого покоління світогляду, що базується на настановах сталості, переформатування освітнього процесу на комунікативно-діалогових засадах, практичної переорієнтації освіти на набуття компетенцій для вирішення особистісних та соціальних проблем.

Якщо говорити про магістральний напрям впливу філософії освіти щодо упровадження засад

сталого розвитку у процесі здійснення сучасних вітчизняних освітніх реформ, то це, безумовно, концентрація на завданнях забезпечення умов для становлення інноваційної креативної особистості. Нова українська школа орієнтована не просто на надання наукових знань, а насамперед на забезпечення у підростаючого покоління розвитку креативного мислення, яке у межах цінностей сталого розвитку стає інструментом орієнтації на стале майбутнє з формуванням відповідної мотивації щодо соціально-діяльнісної підтримки формування цього майбутнього.

Таке розуміння впливу засад сталого розвитку на вітчизняні освітні реформи опирається і на визначення сенсу переходу до сталого розвитку у міжнародних документах, де основною ідеєю сталого розвитку є визнання людини основоположною цінністю, якій підпорядковуються усі процеси становлення суспільства сталого розвитку. Ця ідея є по суті генералізацією глобального гуманістичного тренду концепцій постіндустріального суспільства, інформаційного суспільства, мережного суспільства, суспільства знання (освіти) тощо, визначаючи на узагальненому рівні людину та потреби її розвитку як інтегруючу основу цілепокладання соціальних змін у XXI столітті [10, р. 49].

Відповідно формування інноваційної та креативної особистості як завдання освітніх реформ визначається у першу чергу виконанням завдань свідомої соціальної заангажованості підростаючого покоління у процесах формування сталого суспільства. А це означає, що у освітньому процесі його суб'єкти мають навчитися розпізнавати тенденції, що ведуть до сталого майбутнього, розпізнавати інноваційні процеси та взаємодії, формувати у себе відповідні емоційно-вольову та аксеологічну сфери як передумови активної участі у трансформаційних процесах.

Тому основним напрямом впливу настанов сталого розвитку на сучасні освітні реформи у нашій країні слід вважати переорієнтацію освітньої діяльності на модельну ціль у вигляді інноваційної особистості, яка прагне до самоактуалізації та має потенціал життєтворчості. Це пов'язано з такими орієнтирами освітнього процесу як сформованість на високому рівні життєвих компетенцій у різних сферах життєдіяльності, становлення необхідних для успішної та корисної для суспільства діяльності особистісних якостей, особистісна визначеність з власними сенсожиттєвими пріоритетами у контексті екосистемних та гуманістичних цінностей, соціальна проактивність, діяльнісно-оптимістичний світогляд тощо.

Обґрунтованою у межах філософських засад освіти для сталого розвитку модернізаційною стратегією, орієнтованою на акцентування у процесі реформ завдання становлення інноваційної та креативної особистості, є трансформація освіт-

нього простору у індивідуально-рольовий простір кожного освітнього суб'єкта з його залученням до різноманітних видів свідомо обраної діяльності з максимальним потенціалом саморозвитку і самореалізації та накопиченням досвіду конструктивної комунікації. Відбір педагогічних технологій, акцентує вітчизняний фахівець С. Федоренко, має підпорядковуватися саме цій стратегії, відповідно мають масово упроваджуватися інтерактивні техніки з фокусуванням на завданнях розвитку комунікативно-емпатійних навичок та соціально-комунікативної активності; проектні технології з орієнтацією на максимізацію можливостей для самостійної когнітивної діяльності; практико-орієнтовані тренінгові методики, адаптовані для вирішення завдань опанування освітніми суб'єктами нових соціальних ролей та навичок життєтворчого експериментування тощо [7, с. 68].

Як вказують західні спеціалісти, інноваційність та креативність є найбільш характерними рисами освіти для сталого розвитку, орієнтуючи освітні реформи на створення передумов для формування в освітньому процесі особистості, здатної до творчої діяльності та вмотивованої до неї у контексті процесів самоактуалізації (у самому широкому розумінні, включаючи самореалізацію, самоствердження, самовиховання тощо) [9, р. 183]. Звідси можна зробити висновок, що подібне фокусування освітніх змін у межах концепції сталого розвитку робить її найбільш ефективним інструментом духовного наповнення освітньої діяльності, конституювання духовності та духовного розвитку у якості інтегрованої цілі освітніх реформ. У парадигмальному сенсі освіта для сталого розвитку може розглядатися як базова основа посткласичної освітньої парадигми, свого роду її практична репрезентація на основі інтегрування екоцентричних та особистісно-гуманістичних цінностей.

Цілком справедливим є розуміння основного завдання вітчизняних освітніх реформ у контексті становлення освіти для сталого розвитку у вигляді становлення творчої особистості, що характеризується креативним мисленням та відповідними сталому розвитку сенсожиттєвими цінностями, що утверджують стале майбутнє. Йдеться про концептуально-ціннісне ангажування освітнього процесу, спрямованого на розвиток природних здатностей кожної людини та застосування педагогічного інструментарію коригування особистісного розвитку та забезпечення сталості мотивації до самоактуалізації [3]. Освіта для сталого розвитку – це і є модернізована освіта, адаптована до потреб інформаційного суспільства з його ідеалом креативної та інноваційної особистості. Освіта для сталого розвитку у цьому сенсі виступає як найбільш ефективна репрезентація креативно-інноваційної освіти, що характеризується найбільш сприятливим середовищем для саморозвитку,

конструктивної комунікації, життєтворчості кожного освітнього суб'єкта. Результуючим виміром такої освіти є спрямування освітніх суб'єктів на розвиток власної творчої активності, отримання власними зусиллями нових інтелектуально-ціннісних продуктів, формування навичок міжособистісної взаємодії. Така освіта є освітою для сталого розвитку насамперед за своєю спрямованістю на забезпечення сталості саморозвитку особистості у межах інтеоріоризації соціоцентричних, гуманоцентричних та екоцентричних цінностей.

Освітнє середовище має реформуватися з тим, щоб надавати освітнім суб'єктам можливість проявляти та розвивати свої здібності та творчий потенціал, що розглядається в якості передумови реалізації своїх планів та особистісних ресурсів у подальшому житті. Відповідно у межах освіти для сталого розвитку освітній простір розглядається як механізм максимізації творчого потенціалу усіх освітніх суб'єктів засобами педагогічного впливу. При цьому увага звертається не лише на розкриття творчого потенціалу в освітньому процесі, а й на формування компетенцій щодо засвоєння освітніми суб'єктами власного досвіду творчої діяльності. Результатом є становлення творчої особистості, що може поєднувати гуманістичні цінності у процесі самоактуалізації з соціо- та екоцентричними цінностями у процесі власного впливу на середовище свого буття. Такий синтез інтенцій розвитку у кумулятивному вигляді характеризується як життєтворчість, що поєднує процеси становлення та буття, вплив на них та особистісні переживання усіх цих процесів.

Освіта для сталого розвитку привносить у вітчизняні реформи розуміння креативності та інноваційності як основних психологічних інструментів продукування активності освітніх суб'єктів щодо власної самоактуалізації та соціальної проактивності у всіх сферах життєдіяльності. У цьому сенсі креативність та інноваційність стосовно особистості як результату освітньої діяльності, на думку вітчизняного фахівця О. Старовойт, можуть розглядатися у якості синонімів, оскільки на модельному рівні орієнтовані на формування у особистості здатності до створення нового як стосовно себе, так і стосовно свого соціально-природного середовища буття [6, с. 18].

Одночасно йдеться і про практичну переорієнтацію освітньої діяльності, оскільки фундаментальним виміром креативності є здатність нестандартно мислити для вирішення тих чи інших буттєвих проблем. Відповідно відкриваються можливості застосування комплексних педагогічних технологій, які забезпечують трансформацію освітнього процесу у різновид творчої діяльності і одночасно формують креативно-інноваційну особистість, здатну до ефективного вирішення практичних проблем власної життєдіяльності.

Трансформована таким чином освіта здатна продукувати творчу особистість, що спроможна ефективно реалізувати свій потенціал саморозвитку з власної ініціативи та самостійним вибором механізмів досягнення своїх життєвих цілей.

Креативно-інноваційна орієнтація освітніх реформ, яка забезпечується освітою для сталого розвитку, сприяє і реалізації вітчизняною освітою своєї ролі драйвера інноваційного розвитку країни. Адже сьогодні конкурентоздатність визначається не стільки матеріальними ресурсами, скільки потенціалом країни здійснювати нововведення та використовувати інтелектуально-інформаційний ресурс розвитку. Відповідно у соціальному вимірі освіта для сталого розвитку як його інноваційний фактор сприяє вирішенню таких соціокультурних цілей освітніх реформ як створення інформаційного суспільства з використанням потенціалу інформаційно-мережних технологій, нарощування кадрового ресурсу для інноваційного розвитку економіки, максимізація інтелектуального та інноваційно-діяльнісного потенціалу розвитку країни.

Освіта для сталого розвитку у якості чинника та драйвера системних освітніх реформ відіграє все більшу роль у забезпеченні сталого економічного зростання, розвитку людського потенціалу розвитку, переходу до інноваційної моделі розвитку тощо [8, р. 104]. Адже інноваційно-креативна освіта забезпечує формування та накопичування здібностей суб'єктів освітнього процесу, які трансформуються в підвищення якості людського капіталу та конкурентоспроможність країни і її економіки. Досвід інших країн свідчить, що ефективні освітні реформи, націлені на становлення інноваційної особистості, стають потужним чинником інновацій у всіх сферах соціальної життєдіяльності. Більше того, як аргументовано показує вітчизняна дослідниця Г.Костроміна, у межах настанов знанієвого (освітнього) суспільства саме освіта є вихідним пунктом інформаційної трансформації економіки, забезпечуючи поступальний розвиток постіндустріальної цивілізації в напрямі формування ноосферного суспільства, що орієнтується на засади сталого розвитку [3, с. 10].

Використання освіти для сталого розвитку в якості методології освітніх реформ доцільно розглядати якості перспективних інвестиції в розвиток людського капіталу, максимізація якого забезпечує не лише сталість конструктивних модернізаційних процесів, а й вирішує практичні проблеми забезпечення рівня та якості життя, комфортного середовища проживання, демократичного розвитку тощо, тобто ті позитивні зовнішні екстерналії для українського суспільства, які постійно знаходяться у центрі національної стратегії розвитку та державотворення.

В умовах інформаційного суспільства інноваційна функція освіти для сталого розвитку як драйвера освітніх реформ полягає у переорієнтації освітнього процесу на формування компетенцій, що продукуються на основі інформаційно-мережних технологій, та забезпеченні конкурентоспроможності освітніх суб'єктів у дорослому житті. У цьому сенсі можна говорити про когерентність процесів генерування інноваційно-креативної активності й розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства з одного боку, та формування інноваційної інформаційної економіки – з іншого.

Технологічний аспект реформування освіти у контексті настанов концепції сталого розвитку полягає у застосування загальних методологічних підходів, розроблених у межах постнерціональної науки, до вирішення сучасних освітніх проблем. Зростання ефективності інноваційних змін у вітчизняній освіті вимагає їх оптимального планування та здійснення з використанням методів командного менеджменту; акцентування ролі мотивації педагогів та освітніх управлінців до масового та системного впровадження інновацій, перш за все на організаційно-операційному рівні; застосування системно-процесного підходу для забезпечення цілісності освітніх реформ та їх взаємообумовленості; впровадження в освітню сферу технологій «організації, що навчається» як найбільш адекватної організаційної основи реформування в умовах нестабільності та динамічних змін; використання механізмів соціального партнерства для узгодження освітніх інновацій з потребами і тенденціями розвитку соціокультурного середовища.

Висновки та напрями подальших досліджень. Таким чином, концепція сталого розвитку на сьогодні є найбільш актуальною методологічно-світоглядною основою розробки проблем здійснення освітніх реформ у межах концепції нової української школи. Найбільш важливою настановою, яку освіта для сталого розвитку привносить у планування освітніх змін, слід вважати їх орієнтацію на розвиток інноваційно-креативної особистості у контексті потреб сучасного суспільства активних, творчих, цілісних суб'єктах соціальних дій. Розвиток вітчизняної освіти на основі засад сталого розвитку також є важливим чинником переходу на інноваційну модель розвитку вітчизняної економіки з орієнтацією на процеси інформатизації та максимізації людського капіталу. Найбільш перспективним напрямом подальших наукових розвідок має стати обґрунтування механізмів практичної імплементації в навчально-виховному процесі методологічних настанов інноваційно-креативної освіти з використанням потенціалу концепції сталого розвитку.

Література

1. Гаращук Ю.В., Куценко В.І. Трансформація освіти в контексті забезпечення сталого розвитку та євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. № 20. С. 41-47.
2. Корсак Ю.К. Концепція сталого розвитку у змісті філософії освіти : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. К., 2012. 20 с.
3. Костроміна Г. М. Філософська концептуалізація соціального потенціалу знання у векторі сталого розвитку суспільства : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 21 с.
4. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку [Текст]. К. : Знання України, 2003. 450 с.
5. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства. Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 516 с.
6. Старовойт О.В. Філософські засади формування інноваційної культури особистості в умовах сталого розвитку суспільства : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 34 с.
7. Федоренко С. В. Креативність особистості у контексті сучасної освіти для сталого розвитку. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. Вип. 32. С. 66-69.
8. Bratanich V. etc. Conceptual principles of education for sustainable development. European Center of Sustainable Development, ICSD 2020, Rome, Italy. 2020. (Doi: 10.14207/ejsd.2020.v9n2p99). P. 99-114.
9. Development. Issues and trends in Education for Sustainable Development. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2018. 271 p
10. Education for sustainability / ed. J. Huckle, S. R. Sterling. Earthscan, 2006. 189 p.

Анотація

Карпань І. Г. Освітні реформи в контексті філософських засад освіти для сталого розвитку. – Стаття.

Стаття присвячена розгляду філософсько-освітнього виміру впливу концептуальних засад сталого розвитку на освітні інновації, який слід інтерпретувати насамперед як максимізацію гуманітарного виміру сталого розвитку. Йдеться про дві глобальні цілі: по-перше, це формування у підростаючого покоління розуміння напрямів та ресурсів переходу на коєволюційні механізми соціального розвитку; по-друге, надання молодим людям навичок та вмінь щодо практичної діяльності в оновленні власного буття та соціального оточення у контексті завдань сталого розвитку. Лише опираючись на надійне філософське підґрунтя освіта для сталого розвитку може забезпечувати сплановані у межах концепції нової української школи модернізаційні трансформації змісту освіти та навчального процесу. Відповідно становлення інноваційної та креативної особистості як завдання освітніх реформ визначається у першу чергу виконанням завдань свідомої соціальної заангажованості підростаючого покоління у процесах формування сталого суспільства. Тому основним напрямом впливу настанов сталого розвитку на сучасні освітні реформи у нашій країні слід вважати

переорієнтацію освітньої діяльності на модельну ціль у вигляді інноваційної особистості, яка прагне до самоактуалізації та має потенціал життєтворчості. Подібне фокусування освітніх змін у межах концепції сталого розвитку робить її найбільш ефективним інструментом духовного наповнення освітньої діяльності. Освіта для сталого розвитку у цьому сенсі виступає як найбільш ефективна репрезентація креативно-інноваційної освіти, що характеризується найбільш сприятливим середовищем для саморозвитку, конструктивної комунікації, життєтворчості кожного освітнього суб'єкта. Одночасно йдеться і про практичну переорієнтацію освітньої діяльності, оскільки фундаментальним виміром креативності є здатність нестандартно мислити для вирішення тих чи інших буттєвих проблем.

Ключові слова: освіта, сталий розвиток, інноваційність, креативність, духовність, філософія освіти.

Summary

Karpan I. G. Educational reforms in the context of philosophical principles of education for sustainable development. – Article.

The article is devoted to the consideration of the philosophical and educational dimension of the impact of the conceptual foundations of sustainable development on educational innovations, which should be interpreted primarily as maximizing the humanitarian dimension of sustainable development. There are two global goals: first, it is the formation of the younger generation's understanding of the directions and resources of the transition to coevolutionary mechanisms of social development; secondly, providing young people with skills and abilities for practical activities in the renewal of their own lives and social environment in the context of sustainable development. Only by relying on a solid philosophical foundation, education for sustainable development can provide the modernization transformations of the content of education and the educational process planned within the concept of the new Ukrainian school. Accordingly, the formation of innovative and creative personality as a task of educational reforms is determined primarily by the tasks of conscious social involvement of the younger generation in the process of forming a sustainable society. Therefore, the main direction of the impact of sustainable development guidelines on modern educational reforms in our country should be considered the reorientation of educational activities to a model goal in the form of an innovative person who seeks self-actualization and has the potential for creativity. Such a focus on educational change within the concept of sustainable development makes it the most effective tool for the spiritual content of educational activities. Education for sustainable development in this sense acts as the most effective representation of creative and innovative education, which is characterized by the most favorable environment for self-development, constructive communication, creativity of each educational entity. At the same time, it is a question of practical reorientation of educational activity, as the fundamental dimension of creativity is the ability to think outside the box to solve certain problems of life.

Key words: education, sustainable development, innovation, creativity, spirituality, philosophy of education.